

Voordat je gaat wandelen...

Inleiding

De OV-stapper Betuwe loopt van station Zetten naar station Rhenen (18 km) of naar station Kesteren (19km). De wandeling gaat door de Neder-Betuwe, een smalle strook land (4 km) tussen Neder-Rijn en Waal. Het gebied wordt ook nog eens doorsneden door de Linge. Al na een paar kilometer wandel je over het karakteristieke Landgoed Hemmen. Langs de boomkwekerijen rond Opheusden gaat het pad verder over de Rijnbandijk de Maneswaard in, een overloopgebied van de Neder-Rijn. Terug op de dijk kom je langs de Spees, een restant van de Betuwelinie. Aan de overzijde van de rivier rijst de Grebbeberg op uit het landschap en loop je over de brug bij Rhenen naar het station.

Routebeschrijving

De beschrijving van de route is in kleinere stukken opgedeeld. De tekst van de routebeschrijving wordt afgewisseld met achtergrondinformatie over bezienswaardigheden, cultuurhistorie, natuur en landschap. Deze informatie is blauw gedrukt en wordt met nummers aangeduid. De nummers bij de tekst vind je terug op het kaartje.

Markering van de route

De eerste 8 km van de Betuwe wandeling volg je de wit-rode tekens van het Grote Rivierenpad (LAW 6, Hoek van Holland – Kleef, 276 km). Daarna is de route tot 't Veerhuis niet gemarkeerd (5 km), maar goed te volgen aan de hand van onderstaande beschrijving. Van het 't Veerhuis tot de weg naar de brug volg je de wit-rode markering van het Maarten van Rossumpad (LAW 4, 's Hertogenbosch – Steenwijk, 384 km) In de onderstaande beschrijving van de wandeltocht wordt de markering als volgt weergegeven:

Dit deel van de route is niet gemarkeerd (6 km).

Dit deel van de route valt samen met een LAW (12 km).

Horeca onderweg

In het centrum van Zetten, Rhenen en Kesteren zijn meerdere horecagelegenheden. Op de route vind je verder nog de volgende horeca:

Na 3 km: Pannenkoeken Boerderij "Aan de Linge", www.pannenkoekenaandeling.nl. Open di t/m zo vanaf 11 uur.

Na 4 km: Brasserie Heerlijkheid, www.brasserieheerlijkheid.nl. Open za en zo vanaf 11 uur. In januari gesloten.

Na 13 km: Restaurant 't Veerhuis, www.veerhuis-opheusden.nl. Open vanaf 11 uur, op za en zo vanaf 10 uur.

Treinreis terug

Volgens de dienstregeling 2022 vertrekken vanaf station Rhenen twee treinen per uur richting Utrecht (.08 en .38). Voor de richting Arnhem moet men overstappen op station Driebergen-Zeist. Vanaf station Kesteren vertrekt de trein richting Arnhem om .26

(maar niet in weekend) en om .56. De trein richting Tiel vertrekt om .04 en (maar niet in het weekend) om .34. Voor actuele vertrektijden check ns.nl.

Inkortingsmogelijkheid

Je kunt de route na 8 km afbreken bij station Hemmen-Dodewaard of na ruim 10 km bij station Opheusden. Voor actuele reisinformatie: bel 0900-9292 (€ 0,90 per minuut) of kijk op 9292.nl.

Wandelnet

In ons land zijn circa 40 Lange-Afstand-Wandelpaden® (LAW's), in lengte variërend van 80 tot 725 km, beschreven en gemarkeerd. Alle activiteiten op het gebied van LAW's in Nederland worden gecoördineerd door Wandelnet. Naast het ontwikkelen en beheren van LAW's behartigt Wandelnet de belangen van alle recreatieve wandelaars op lokaal, regionaal en landelijk niveau. Alle activiteiten worden ondersteund door zo'n 900 vrijwilligers, verspreid door het hele land. Meer weten over de LAW's? Kijk op: www.wandelnet.nl.

Meldpunt Wandelen

Markering weg? Blokkade op de route? Meld het ons! www.meldpuntroutes.nl

Beschrijving van de Wandeling

Voor het stationsgebouw vind je het wit-rode teken van de aantak route van het Grote Rivieren pad. Loop richting parkeerplaats en volg het fietspad met bocht naar rechts. Na 100 meter komt het Grote Rivierenpad van rechts op de route.

Blijf het fietspad langs de Stationstraat rechtdoor volgen. Na 300 meter over het trottoir de Stationsstraat vervolgen. De Stationsstraat gaat over in Wilhelminaplein en ga daarna via het Schweizerpark rechtdoor, Hoofdstraat.

1. Zetten

Eén van de oudste gebouwen is de toren van de Hervormde Kerk uit de 14e eeuw. Hij staat op een woerd (terp). Bij de watervloed van 1809 waarbij de hele Betuwe onder water kwam te staan is er veel verwoest, zo ook tijdens de Tweede Wereldoorlog toen er fel gevochten werd in het dorp. Inwoners van Opheusden en Kesteren werden zowel in 1940 als 1944 geëvacueerd, omdat de dorpen in de vuurlinie lagen.

Voor plein linksaf richting Hemmen, Veldstraat. Tweede straat rechts, Margrietstraat. Eerste weg links, L. van Aduardstraat. Met de weg mee rechtsaf. Na huisnummer 20 pad linksaf nemen richting huisnummer 22. Na een voetgangerssluisje en hek rechts over een speel/trapveld. Rechts aanhouden en via hek, over bruggetje, via voetgangerssluis het bos in. Direct bij een splitsing het grindpad naar links volgen.

Aan het einde even naar links, door een voetgangers- sluis en op asfaltweg rechtsaf (Englaan).

Englaan gaat over in Dorpsstraat. Met de weg mee naar links. Eerste weg rechts (Molenpad). Asfaltweg (Molenstraat) schuin oversteken en pad via voetgangerssluis, links van de pannenkoekenboerderij, vervolgen. Voor water (Linge) linksaf. Op splitsing van paden rechts aanhouden, pad langs Linge volgen. Bruggetje over, na 250 meter, vóór volgende bruggetje linksaf. Volg het slingerpad. Voor een beukenhaag en wandelhekken linksaf. Het pad omhoog vervolgen en vanaf de ruïne de beukenlaan volgen.

2. Landgoed Hemmen

Oorspronkelijk stond hier een kasteel. Toen het door brand verwoest werd, verrees Huis Hemmen in 1757. De bewoners (familie Van Lynden) waren heer en meester over dorp en omgeving. School, kerk, gemeentehuis, boerderijen, grond en molen... alles was van hen. Als de heer van Hemmen door de kerkpoort kwam, luidde de klok en als de veerpont halverwege was, voer de pontbaas terug om de landheer eerst over te zetten. In 1931 overleed de laatste heer van Hemmen kinderloos. Landgoed Hemmen werd behouden, doordat hij het in een stichting had ondergebracht. Het landhuis werd in 1945 verwoest. De ruïne is omringd door een park in Engelse Landschapstijl. De Kasteeltuin (vrij toegankelijk) is open van 1 mei t/m 31 oktober van 8-19 uur.

 Na 100 meter pad naar links volgen. Linksaf over houten bruggetje. Door voetgangerssluis, rechtsaf en door poort wandelen. Molenstraat oversteken en recht door Dorpsstraat. Voor kerk rechts, en met bocht mee naar links. Na huisnummer 5A rechtsaf, klinkerweg overgaand in zandpad. Na voetgangerssluis rechtsaf. Nogmaals een voetgangerssluis passeren en langs wit huis. Op asfaltweg recht door.

 Het eerste pad rechtsaf nemen en schuin linksaf langs water. Asfaltweg oversteken en door voetgangerssluis. Recht door op kruising van paden. Op splitsing van paden schuin rechts, dan schuin links het pad met sloot aan je linkerhand volgen. In een bocht naar rechts ga je linksaf de brug over (honden aan de lijn). Voetgangerssluis passeren en verder recht door lopen. Aan het eind van de weg bij bezoekerscentrum 't Pakhuis rechtsaf (Boelenhamse straat). In haakse bocht recht door wandelpad inlopen en voetgangerssluis passeren. Aan het eind van het pad na 375 meter rechtsaf, een betonpad (houd rekening met werkzaamheden van boer). Na een haag rechtsaf door het houten klaphek. Je neemt het eerste pad linksaf.

3. Kerncentrale Dodewaard

Als je hier naar het zuiden (links) kijkt, kun je in de verte de kerncentrale zien liggen. In 1969 opende Koningin Juliana de onderzoekscentrale in Dodewaard. 28 jaar later werd de kernreactor stil gelegd. Mede door het ongeval met de kernenergiecentrale in Tsjernobyl in 1986 vermindert het politiek-maatschappelijk draagvlak voor electriciteitsproductie door middel van kernenergie in Nederland. Na een wachttijd van 40 jaar (2045) zal de kerncentrale volledig worden ontmanteld. Tijdens deze wachttijd wordt de centrale bewaakt.

 Met de bocht mee naar links en voor het spoor rechtsaf. Aan het eind van het weiland bocht naar rechts volgen, voor sloot naar links over bruggetje. Op toegangsweg station even rechts. *(Als je de route na 7 km wilt afbreken ga je linksaf naar station Hemmen-Dodewaard)*. Op asfaltweg (Boelenhamse straat) linksaf. Bij ANWB-wegwijzer Y-13512 negeer je het Grote Rivierenpad dat hier naar links gaat.

Vanaf dit punt is er tot 't Veerhuis geen markering. Je gaat recht door en negeert een weg naar rechts en ga recht door, de Zandvoort. Aan het einde van de Zandvoort ga je bij ANWB-wegwijzer 2747, rechtsaf, Dalwagen.

4. Betuwe

De Neder-Betuwe is een smalle strook land (4 km) tussen de Neder-Rijn en de Waal. In 1995 werden inwoners van Opheusden en Kesteren verplicht geëvacueerd toen de dijk in Ochten door de hoge waterstand leek te bezwijken. De Linge stroomt van oost naar west dwars door de Betuwe. In het gebied zijn veel oude stroomgeulen met vruchtbare oeverwallen ernaast. Deze hooggelegen ruggen zijn zeer geschikt voor de tuinbouw en fruitteelt (vooral appels, peren en kersen). Geen wonder dat in Tiel jamfabriek De Betuwe werd opgericht met vanaf 1935 Flipje als beeldmerk. Rond Opheusden zijn veel telers die zich hebben gespecialiseerd in de teelt van fruit- en laanbomen. De bloesemtijd is over het algemeen van eind april tot begin juni.

De weg volg je tot je bij station Opheusden komt. Hier kun je de route eventueel afbreken (na 10 km). Bij een ANWB-wegwijzer (2746) ga je rechtsaf de brug over de Dalwagenseweg op. Zijwegen negeren. Je volgt de weg met een bocht naar links, nu Burgemeester Lodderstraat.

5. Opheusden

Opheusden ligt op de zogenaamde Bijbelgordel een strook over Nederland van de Zeeuwse Eilanden via het rivierengebied, Gelderse Vallei en Veluwe naar Overijssel waar het percentage orthodox-protestanten hoog is. De kerk van de Gereformeerde Gemeente Opheusden heeft het grootste aantal zitplaatsen van Nederland. Bij de gemeenteraadsverkiezingen van 2014 gingen 8 van de 19 zetels naar de SGP.

Voorbij het gemeentehuis van de gemeente Neder-Betuwe ga je op de kruising rechtsaf, Dorpsstraat. Op de dijk linksaf, Rijnbandijk. Waar de dijk naar links afbuigt (na 100 meter), ga je rechtsaf de dijk af, zandweg. *(Bij hoog water en als je met een hond wandelt, blijf je op de Rijnbandijk en vervolg je de tekst bij *)*. Je gaat door een hek de grasdijk op.

6. Maneswaard

In de Maneswaard loop je over de noordelijke grens van het Romeinse Rijk. Met legerplaatsen en rivieren als natuurlijke barrières verdedigden de Romeinen zich tegen Germaanse stammen. Landelijk beleid heeft bepaald dat uiterwaarden een aaneengesloten natuurgebied moeten vormen. De Maneswaard is evenals de Blauwe Kamer aan de overzijde van de rivier een overloopgebied voor de Neder-Rijn bij hoog

water. Hierdoor blijft het een open gebied. Wat er gaat groeien is afhankelijk van de waterdiepte, maar het zullen vooral riet en wilgen zijn. In het zomerseizoen lopen er koeien en paarden, vooral Nederlandse rassen. Honden zijn niet toegestaan.

Bij een splitsing van dijkes links aanhouden. Bij een sluisje door een klaphek. Je volgt de rivieroever tot 't Veerhuis. Hier linksaf, je volgt je de wit-rode markering van het Maarten van Rossumpad.

7. Betuwelinie en de Spees

In 1800 verrees tussen de Rijn en de Waal de Betuwelinie als verlengstuk van de Grebbelinie, zodat deze niet via de Betuwe omzeild zou kunnen worden. Het was een 5 meter brede dijk met een 15 meter brede gracht ervoor. Aan de oostkant kwamen voorposten en aan de westkant in de 20ste eeuw kazematten (bunkers). De linie werd belangrijk als voorpost voor de Nieuwe Hollandse Waterlinie en moest een opmars naar het hart van het land zien te vertragen. De NHW had namelijk 3-4 weken nodig om vol met water te lopen. De linie werd in WO II zowel door de Nederlanders als de Duitsers gebruikt. Door ruilverkaveling is een groot deel verdwenen. De Spees en 80 meter dijk is nog over en als rijksmonument aangewezen.

Bij de kruising op de dijk rechtsaf (Rijnbanddijk). Op een splitsing van dijken bij Romeinse wachttorenen ga je rechtsaf, graspad op dijk. Bij overgang van graspad naar asfaltweg rechtsaf (Marsdijk). Na het eerste huis wordt deze dijk een graspad met veerasters. Na een grote boerderij wordt het graspad weer asfaltweg. Circa 250 meter na de boerderij negeer je een pad dat naar links de dijk af gaat. De dijk blijven volgen tot vlak voor de Rijnbrug. De route gaat verder naar station Rhenen. Als je liever in Kesteren op de trein stapt, blijf je op het Maarten van Rossumpad en volg je hieronder de route naar station Kesteren.

Route naar station Rhenen:

Voor station Rhenen (1250 meter) ga je hier schuin rechtdoor het voetpad op naar boven. Ga via het fietspad de brug over. Steek bij het voetgangerslicht de afrit over. Via het schuin naar bovengaand tegelpad en de parkeerplaats bereik je station Rhenen.

Route naar station Kesteren:

Dit alternatief blijft het Maarten van Rossumpad volgen, je gaat linksaf, Parallelweg. Op splitsing, rechtsaf onder een viaduct door (Hogeweg). Je bevind je op het wit-rood gemarkeerde Maarten van Rossumpad. De voorrangsweg recht oversteken en het fietspad langs het talud van de weg volgen. Het fietspad gaat over in de Rhenenseweg. Een rotonde oversteken en rechtdoor, Frans Halsstraat. Aan het eind via een kinderspeelplaats de dijk op. Je verlaat het Maarten van Rossumpad en gaat op de dijk linksaf richting kerk (Rijnbanddijk).

Weg oversteken en na dijkwoning met huisnummer 187 rechtsaf met taludtrap de dijk verlaten. Even naar rechts en na 10 meter links de weg oversteken, Stationsstraat. Deze blijf je volgen tot je bij het station komt.

Genoten?

Schrijf een review!

[wandelroute/904/Betuwe/review](https://www.wandelnet.nl/wandelroute/904/Betuwe/review)

Alle gegevens in deze folder gelden onder voorbehoud van wijzigingen en eventuele drukfouten. De route en de beschrijving van deze OV-stapper werden met de grootst mogelijke zorgvuldigheid samengesteld. Stichting Wandelnet aanvaardt geen verantwoordelijkheid voor schade die wandelaars op enigerlei wijze zouden kunnen ondervinden door gebruik te maken van deze routebeschrijving en/of kaart of door het wandelen van de route. Niets uit deze uitgave mag worden verveelvoudigd en/of openbaar gemaakt worden door middel van druk, fotokopie, publicatie op internet of op welke andere wijze ook, zonder voorafgaande schriftelijke toestemming van Wandelnet. (Uitgifte 30-1-2022)